

Asia: VN/5061/2021

Lausuntopyyntö lukiokoulutuksen laatustrategian luonnoksesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnon tiivistelmä

Suomen Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto luonnoksesta lukiokoulutuksen laatustrategiaksi. Laatustrategia on osa lukiokoulutuksen informaatio-ohjausta ja tarkoitettu tukemaan koulutuksen järjestäjiä niiden omassa työssä. Laatustrategia on luonteeltaan suositus, ei sitova määräys. Lukiokoulutuksen laatu syntyy paikallisesti koulutuksen järjestäjien oppilaitoksissa. Kuntaliitto pitää hyvänä, että luonnoksessa on tunnistettu suomalaisen koulutuspolitiikan ytimenä oleva paikallinen työ.

Suomalainen lukiokoulutus on korkeatasoista ja se tuottaa hyviä oppimistuloksia. Useissa ja selvityksissä ja tutkimuksissa on osoitettu, että lukioiden väliset laatueroet esimerkiksi oppimistulosten osalta ovat pienet. Esimerkiksi yksityisten ja julkisten lukioiden väliset laatueroet ovat pienet. Myöskään korkeamman sisäänpääsykeskiarvon lukiossa opiskelulla ei ole vaikutusta ylioppilastutkinnon arvosanoihin. Lukioiden tuottamat oppimistulokset ovat siten sangen tasalaatuisia lukiosta riippumatta, kun opiskelijoiden valikoituminen otetaan huomioon.

Laatu ei ole erityisenä huolenaiheena tällä hetkellä lukiokoulutuksessa. Kuntaliitto on tyytyväinen, että tutkimuslaitokset ja muun muassa Karvi ovat löytäneet myös lukiokoulutuksen tutkimus- ja selvitystyönsä kohteeksi. Näin tietoperusta lukiokoulutuksen tilanteesta vahvistuu.

Eryyisinä haasteina lukiokoulutuksessa ovat kuitenkin sekä parhaillaan käynnissä oleva demografinen muutos että lukiokoulutuksen rahoitusasema. Ikäluokkien muutos haastaa lukiokoulutuksen järjestämisen 2020-luvulla monin tavoin. Myös valtion rahoitusleikkauksista johtuva lukiokoulutuksen kroonisesti heikko rahoitusasema aiheuttaa haasteita lukiokoulutuksen järjestämiselle. Onneksi kunnat kompensoivat vastuullisesti valtion tekemiä rahoitusleikkauksia. Ilman kuntien vapaaehtoista lisärahoitusta esimerkiksi lukio-opettajia olisi 1500 vähemmän. Tämä siis tilanteessa, jossa kunnat maksavat valtaosan lukiokoulutuksen rahoituksesta jo asukasperusteisen rahoitusosuudenkin perusteella.

Lukiokoulutuksen toimintaympäristö on voimakkaassa muutoksessa. Lukiokoulutuksen oppilaitokset – noin 380 oppilaitosta 228 kunnassa – toimivat hyvin erilaisissa olosuhteissa ja toimintaympäristöissä. Lukiokoulutuksen laatustrategian tulee parhaimmillaan antaa yhdensuuntaiset toimintaperiaatteet ja tarvittavat yhteiset painopistealueet ja laatutekijät

paikallisen työn tueksi. Paikallisesti voidaan laatutyön osana asettaa tavoitteita ja tarvittaessa työstää myös paikalliseen toimintaympäristöön soveltuvia indikaattoreita ja kriteerejä. Paikallisesti voi olla myös muita, nyt lausunnolla olevan lukiokoulutuksen laatustrategian ulkopuolelle jääviä laatutekijöitä tai elementtejä. Laadunhallintatyötä ei tulekaan enää 2000-luvulla ajatella mekanistisena, ulkoa määräytyvänä kriteerityönä. Mahdolliset laatuindikaattorit ja -kriteerit ovat suomalaisessa laadunhallinta-ajattelussa osa paikallista laadunhallintatyötä.

Luonnos laatustrategiaksi on nimenomaan tuki paikalliselle toiminnalle. Sitä voidaan syystä pitää kokonaisvaltaisena tapana kehittää lukiokoulutusta. Siinä kuvataan hyvin laadunhallinnan asema suomalaisessa koulutusjärjestelmässä, hahmotellaan yleistä toimintaympäristöä sekä määritetään lukiokoulutuksen 2020-luvun laatutekijät. Nämä tulkitaan paikallisessa laatutyössä paikallisen olosuhteiden kautta. Laatutyössä ei ole oleellista vertailu muiden toimijoiden kanssa, vaan oman toiminnan kehittäminen. On myös todennäköistä, että laatutekijät muuttuvat ajan saatossa – nyt valmistellussa laatustrategiassa on kuvattu kansallinen näkemys 2020-luvun tarpeista.

Suomen Kuntaliitto kiittää opetus- ja kulttuuriministeriötä hyvästä luonnoksesta lukiokoulutuksen laatustrategiaksi. Se toimii koulutuksen järjestäjien tukena niiden omassa laadunhallintatyössä. Kuntaliitto pitääkin lausunnolla olevaa luonnosta hyvänä työvälineenä paikalliseen laatutyöhön. Laatutyö on osa paikallista johtamista oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän tasolla.

Johdanto

Johdannossa on tuotu aivan oikein koulutuksen järjestäjän rooli ja vastuu paikallisessa laatutyössä. Siinä voitaisiin tuoda vielä selkeämmin esiin, että laatutyö on osa paikallista koulutusjohtamista – se on johtamisen väline.

Visio lukiokoulutuksesta ja lukiokoulutuksen laadunhallinnasta

Ei huomautettavaa.

Laadunhallinta suomalaisessa koulutusjärjestelmässä

Tämän kohdan ansio on siinä, että siitä tulee esiin perusajatus oppilaitoksen tai koulutuksen järjestäjän oman toiminnan kehittämisestä. Esitämme harkittavaksi, olisiko suunnittelun, toteutuksen ja kehittämisen jatkumon lisäksi hahmotettava laadunhallintatyötä myös vaikkapa Demingin kehän avulla.

Keskeiset toimijat

Koulutuksen järjestäjä käyttää erilaisia tutkimuksia ja selvityksiä oman toimintansa kehittämisen tukena. Esitämme harkittavaksi, tulisiko Karvin lisäksi mainita esimerkiksi tutkimuslaitokset, jotka tuottavat tietoa koulutuksen järjestäjän toiminnan kehittämisen tueksi.

Toimintaympäristön kuvaus

Tämä osa laatustrategiasta avaa hyvin tämän hetken ajankohtaisen tulkinnan lukiokoulutuksen toimintaympäristöstä. Tulkinta on erilainen eri puolella maata, mutta yhteiset piirteet on kirjattu hyvin.

Lukiokoulutuksen laatutekijät

Kuntaliitto pitää lukiokoulutuksen laatutekijöitä hyvin valittuina. Tässä kuvataan myös hyvin, miten paikallisesti voidaan asettaa tavoitteita ja niiden kuvaamiseksi sopivia indikaattoreita. Kuntaliiton näkemyksen mukaan tässä olisi syytä täsmentää, että ei ole tarkoituksenmukaista täsmentää yksityiskohtaisia tavoitteita kansalliseen laatustrategiaan, mutta koulutuksen järjestäjä voi tehdä niin paikallisessa laatutyössä.

Laadukas oppiminen

-

Hyvinvointi ja osallisuus

-

Kehittyvä toimintakulttuuri

-

Saavutettava lukiokoulutus

-

Laatustrategian toteuttamisesta

Tässä kuvataan hyvin laadunhallinnan luonne paikallisen johtamisen osana. Laadunhallinnassa on kyse sekä toiminnan kehittämisestä, kehittävästä itsearviointista että johtamisesta. Lukiokoulutuksen järjestäjät ja oppilaitokset ovat keskimäärin pieniä toimijoita, jolloin on tärkeää, että laadunhallinta on osa toiminnan kehittämistä, ei erillinen järjestelmä.

Liite

Liitteessä on hyvin kuvattu laadunhallinnan paikallinen luonne sekä esimerkinomaisesti joitakin mahdollisia laatutekijöitä ja indikaattoreita paikallisen laatutyön tueksi. Olisi lisäksi syytä tuoda esiin, että koulutuksen järjestäjä voi kehittää ja käyttää myös muita indikaattoreita.

Värri Kyösti
Suomen Kuntaliitto